

til Sproget. Det Oldnordiske er ikke særlig fremhævet, skjønt det ganske vist maa have sin Betydning, men det er i Almindelighed de nordiske Sprog. Det er gjort stærkt gjældende, at en saadan Tredeling ikke findes i noget andet Land. Det skal jeg indrømme, det er muligt, at man ikke i andre Lande har seet den Betydning, som det historiske Studium bør have ved Siden af de andre Retninger, men maaffee der dog ogsaa der under de bestaaende Former lægges større Vægt paa dem, end Tilfældet er hos os. Men i alt Fald maa jeg minde om, at der er særegne Grunde tilstede, hvorfor vi her snarere end i andre Lande maa kunne blive opmærksomme paa det historiske Studiums Betydning, thi den romanske Folkstamme har jo netop sin naturlige Rod i det gamle Rom og Grækenland, og kan derfor ganske anderledes tilfredsstilles ved en historisk Underviisning, som er begyndt paa den gamle klassiske Tid, og vel er de gothiske Folks Udvikling f. Ex. baade Tydsfærnes og Englændernes, Englændernes i alt Fald tildeels, bygget paa et selvstændigt Grundlag, men de have ikke en saa indholdsrig Oldtid, som vi dog heldigviis have. Vi have fra vor Oldtid, som strækker sig meget langt, indtil det tiende og ellefte Aarhundrede, ikke alene et Sprog, men ogsaa en Litteratur og en Samfundsudvikling, som har ikke alene en smuk, men en stor Betydning for hele Folkelivets Udvikling; og det er umuligt for os ret at kjende vort Folk i dets nuværende Skikkelse, naar vi ikke kan følge det tilbage til hine Tider og forfølge de mange Spor, som endnu vise hen til dem, navnlig hos den Deel af Befolkningen, som — jeg havde nær sagt heldigviis — ikke er bleven berørt af den fremmede Dannelselse. Der kan altsaa netop for os være særlig Grund til at fremdrage en saadan tredje Side, og vi skulle da heller ikke altid kun see hen til, hvad der er skeet i andre Lande, og være saa bange for at gjøre et Skridt paa egen Haand, naar vi virkelig overbevise os om, at det er fornuftigt og hensigtsvarende. Det er ofte saaledes, at de smaa Folk i aandelig Henseende netop kunne være dem, som skulle vise Vej, medens de store have deres Opgaver i mange andre

Retninger. Det er maaffee netop derigjennem, at de smaa Folk skulle have deres Stilling og Betydning mellem de store. Det er heller ikke første Gang, at vi paa det aandelige Omraade have viist, at vi ere istand til at gaae i Spidsen for andre Folk; jeg behøver blot at nævne Folkehøjskolerne. Det er bekendt, i hvilken Grad man i andre Lande seer hen til den Udvikling, de hos os have faaet, og at de begynde at følge den af os viste Vej. Den høitærede Minister har ogsaa selv, længe førend den fandt Efterlignelse i andre Lande, søgt at fremhjælpe denne Institution hos os, og saaledes viist i Gjerningen, at han ikke var bange for at gaae en Vej, som vi ikke hidtil havde seet fulgt af andre Folk. Jeg kan ligeledes nævne Udviklingen af vore kirkelige Forhold. Det er bekendt, at vi vare det første Folk, som indførte det, som vi have kaldet Sognebaandets Løsning. Det er senere blevet efterfulgt i Sverige, ligesom det er stærkt paa Vej til at blive det i Norge; den høitærede Minister er selv den, der har gennemført Loven derom, og jeg vilde meget ønske, at han ogsaa i det Forslag, som her forelægges, maatte være den, der havde Mod til at gaae i Spidsen og vise Vej ikke blot for os, men ogsaa for andre Folk. Det kunde maaffee ikke blot hidrage til hans og vor Ære, men ogsaa til at støtte vort lille Folks selvstændige Tilværelse imellem de store. Smidlertid, hvad enten der nu skal være en Tvedeling eller en Tredeling i Skolerne, saa troer jeg rigtig nok, at det er af største Betydning, at denne Deling ogsaa bliver fuldstændig, at den bliver saaledes, at enhver Deling faaer sin Skole for sig, og ikke saaledes som her er foreslaaet, at de to Retninger samles ved een Skole. Det er ganske vist af Bigtighed, som den høitærede Minister sagde, at Lærlingerne følges ad saalænge som muligt, men denne Mulighed troer jeg bør høre op netop der, hvor man gaaer over til de særlige Retninger. Vi have ogsaa lagt megen Vægt paa, at de Unge skulle følges ad saalænge som muligt, netop naar vi faae hen til det hele borgerlige Livs Udvikling her i Landet, og derfor have vi ønsket, at der maatte blive fælles Skoler for dem, der vilde gaae den lærde Vej, og dem, der